

Frumusețea celuiilalt

Credință, existență și relație

Pr. Sofronios Goutzinis – Alexis Lappas
Pr. Theodosios Martzouhos – Pr. Miltiadis Zervas
Iacovos Martidis – Hrisostomos Stamoulis
Anastasia Moraitaki – Fotini Tsouknida
Androniki Dragou – Pr. Vasilios Thermos

Îngrijirea ediției:
Pr. Vasilios Argiriadis

Traducere din limba greacă:
Cristian Spătărelu

Cuprins

În loc de prolog.....	5
Alor noștri le spune „da”	7
Goluri în pastorală tinerilor	
Prețul libertății.....	12
Credință vie – parohie vie.....	33
Parohia, locul întâlnirii cu celălalt	47
Există viață fără relații?	55
Experiența din spațiul psihoterapiei	
Erosul este dragoste.....	65
Ce fel de adult o să devin?	79
Prețul libertății.....	90
Valorificarea dinamicii rolului copilului	100
în formarea identității personale, mergând spre vârsta adultă	
Credință, relație, gen.	111
Acestea trei se leagă între ele?	
Bibliografia vorbitorilor	125

Distribuție:
S.C. Egumenița S.R.L.
tel./fax: 0236-326.730
e-mail: editura@egumenita.ro
www.egumenita.ro

Alor noștri le spune „da”. Goluri în pastorală tinerilor

Pr. Sofronios Goutzinis

Titlul alocuțiunii mele ne conduce deja la conținutul ei. Noi, cei care avem o vârstă mai înaintată, am murmurat *Imnul câinilor negri*, al lui Lukianos Kilaidoni, în care regretatul compozitor adresează un mare „da” celor care se aseamănă cu el, dar și multor altora, de regulă marginalizați și respinși de cei mulți, în vreme ce îi neagă pe cei corecți și corectitudinea lor.

Să nu ne grăbim să-l condamnăm pentru asta. Dacă devenim mai critici în relație cu sinele nostru, vom constata că dacă *Imnul câinilor negri* ar fi fost scris de noi, „oamenii Bisericii”, sigur am fi spus „da” doar pentru cei ai noștri, adică pentru cei care ni se aseamănă, pe când nu este deloc sigur că am fi cuprins în „da”-ul nostru pe oricine altcineva.

Cine sunt „ai noștri”? Sunt cei care se mulțumesc cu un mod standardizat de religiozitate pe care li-l oferim, moștenit din alte vremuri, care eventual a funcționat eficient, însă care astăzi este cu totul străin.

În special pentru tineretul de astăzi, acest tip de religiozitate pare venit de pe altă planetă (amintesc aici de o carte controversată din trecut, *Planeta teologiei*). Și mi-e teamă că cei care reprezentăm această teologie

trăim în societatea de astăzi nu ca în afara lumii, cum ne poruncește Evanghelia, ci „în lumea noastră”, cum se zice.

După acest scurt prolog voi adăuga o serie de scene care sunt luate din viața mea în Biserică, care, datorită părinților mei, începe de când îmi amintesc de mine. Fără să fie cu totul reprezentative, descriu tendințe și mentalități existente, dacă nu chiar predominante:

Scena 1

La începutul anilor '80, elev la liceu, am avut fericirea să-l am ca profesor de teologie pe un om multifuncțional, cu o prezență intensă în societatea locală. Voia să alcătuiască un grup de tineri enoriași avându-ne în centru pe noi, elevii lui, și pe oricine din cartier care voia asta. Entuziasmul tuturor a înghețat când am fost informați că parohia noastră cerea să plătim chirie pentru folosirea o dată pe săptămână a sălii memoriale. Această inițiativă a fost anulată. Încasasem un mare „nu”. Încă mă doare... Sigur parohia nu ne simțea ai ei...

Scena 2

În ajunul praznicului din 15 august 1995 împlineam 23 de zile de când purtam rasa și două zile de când eram diacon. Mulțime de pelerini veneau la Mănăstirea Maicii Domnului, unde trăiam atunci. După terminarea vecerniei eram în curte, primind lumea. La un moment dat am salutat un tânăr de 14 ani: „Ce faci, flăcăule?”, și am primit următoarea reacție: „Tată, mamă, părintele mi-a spus «flăcău», nu cumva

nu e preot adevărat?". Se pare că mai aveam multe de învățat în legătură cu codurile de limbaj pe care trebuie să le folosească un adevărat preot... Firește, tânărul fusese inițiat în aceste coduri de străbunii lui care, după toate probabilitățile, respectaseră și păziseră tradițiile.

Scena 3

Pavecernița la nou-zidita biserică a taberei în cadrul congresului tineretului. După terminarea pavecerniței, unul din studenții care mă însoțeau s-a apropiat de mine și mi-a șoptit: „Ați observat, părinte, biserica este nouă, dar toate trimit în trecut, nimic de aici dinăuntru nu are legătură cu prezentul. Biserica n-ar trebui să facă ceva pentru asta?”. Să nu ne grăbim să-i lipim etichetă acestui tânăr. Era un tânăr cu cuget bisericesc adânc, însetat de absolut, iar astăzi se află în „ceata de sus a îngerilor”. Totuși, chiar și el se simțea inconfortabil văzând stagnarea artei bisericești, care mărturisește o problemă mai largă.

Scena 4

Împreună cu un grup de tineri dascăli, dintre cei pe care noi, cei „duși la biserică” îi numim deseori „atei”, am vizitat o mănăstire din regiunea noastră, care este construită în natură, pe un câmp, și are o culoare „rurală”. Acolo, după ghidare și tratație, am primit următoarea întrebare: „Cu toate că aici există o oarecare autenticitate, ar trebui să faceți ceva cu «atmosfera de moarte» care există în biserici. De ce nu vedem nimic viu aici înăuntru? Chiar și chipurile

IRDIS We know
reprezentate în icoane sunt toate moarte! Când o să creați legătura cu viața?”. Nu menționez constatarea acestor tineri pentru că sunt pe deplin de acord cu ea - sigur sfinții nu sunt morți, ci vii - ci pentru că ne conduce la o concluzie prețioasă: simbolurile cultului și coordonatele care definesc limbajul tainic al structurii bisericii sunt „terra incognita” pentru omul contemporan.

Scena 5

În urmă cu câteva zile am avut norocul să fiu găzduit pe domeniul unei familii înrudite cu noi, unde fiica lor adolescentă găzduiește un grup de tineri de aceeași vârstă din provincia nordică a capitalei. Cinci zile împreună cu tineri de șaptesprezece ani, care observau discret orice mișcare a mea. Așadar, la un moment dat m-au întrebat cu sinceritatea lor spontană: „Părinte, de ce în Biserică nu înțelegem nimic? N-ar trebui să faceți ceva pentru asta? Este cu totul străină pentru noi”.

Scena 6

Aceasta nu constituie experiența vorbitorului, ci povestirea unei persoane care a participat la evenimentul pe care-l vom descrie. Întâmplarea a avut loc la un restaurant din Paris. Un ieromonah, de-acum veșnic-pomenit, se afla la Paris pentru a publica un poem de-al lui în franceză. Într-o pauză a activităților, s-a oprit să mănânce la un restaurant. La mesele alăturate se afla un grup de studenți. Privirea uneia dintre ele a căzut pe această ființă ciudată cu barbă și

IBRIS | We know
păr lung, cu veșminte negre, cu acoperământul bizar pe cap. „Cine este acest individ ciudat?“, s-a întrebat în gând. A prins curaj și s-a apropiat de el: „Dacă-mi permiteți, ce sunteți dumneavoastră? Pot să stau alături?“. Ieromonahul i-a făcut loc și astfel a început prima discuție cu această tânără. Au urmat și altele. Astăzi, tânăra aceasta este monahie ortodoxă.

Faptul că ieromonahul i-a făcut loc acestei tinere necunoscute să se așeze lângă el arată exact ce este Biserica. Suntem Biserică dacă le îngăduim celorlalți să aibă loc lângă noi.

Sper ca prin aceste mici exemple să vă fi oferit o cărare pe care să umblăm, astfel încât să putem vedea în fiecare om dinamismul pe care-l are acesta, nu unde se află astăzi, ci unde este chemat să ajungă, adică la sfințenie. În felul acesta nu vor exista ai noștri și străinii. Nimeni nu va rămâne „pe dinafară“. Îmi doresc să putem, ca Biserică, să spunem „da“ și celor care sunt „așa“ și „altminteri“ și tuturor. Vă mulțumesc mult pentru atenție.

Prețul libertății

Alexis Lappas

Dorința omului de a trăi pare a fi înnăscută. Simțim că este absolut normal ca fiecare să facă orice este necesar pentru a se îngriji și a se bucura de această viață. Cu toate acestea, deseori pare să se întâmple exact contrariul. Uneori mai puțin conștient, iar alții aproape de bunăvoie, facem alegeri care ne alterează și ne înnămolește viața în stări de nemișcare, tristețe, mlaștină psiho-emoțională.

Studiind comportamentul omului, s-a observat că nu sunt rare aceste mișcări ciudate de autolimitare, autodistrugere și autoizolare. Bătrânul Freud, vorbind despre instinctele distrugătoare (*Beyond the Plesure Principle*, 1920), a redat prin termenul „thanatos” mișcarea, adică tendința fapturii omenești ca atunci când trăiește sentimentul deznădejdiei, în strădania ei de a depăși piedicile vieții, să se trezească în ea o dorință aproape interzisă: „Soluția supremă de a fi fost inexistentă, adică moartă”.

Ceva atât de opus față de ontologia teologiei noastre ne șochează. Autodistrugerea, atunci când este aleasă, arată o constatare: că nu pot înainta de vreme ce nu mă pot schimba. De vreme ce simt că însăși viața, cu greutățile ei exterioare sau sinele meu, cu slăbiciunile

interioare, temperamentul și patimile lui, mă dezgolesc, mă fac neliniștit, o făptură traumatizată, imobilizată. De parcă s-ar trezi în mine amintirea de la o vârstă mai timpurie, mai tânără, a unei imposibilități groaznice a sinelui meu de a se descurca în fața „muntelui” sau a grămezii de probleme și impasuri ale unei vieți adulte. Autodistrugerea ca soluție mă pune în contact cu o nefericire negrăită și lipsită de libertate. Oare au problemele soluții?

„Mi-e greu!”.

„Am obosit. Să fumez o țigară! Numai puțin, ca să-mi revin”.

„Lăsați-mă în pace! Mă stresați. Am obosit”.

„O să trag ceva (adică «o să fumez hașiș»), o să trag două linii (adică «o să încerc cocaină»). Două pahare. Vreau să mă liniștesc. Nu fac rău nimănui (adică «ce vă interesează dacă eu mă îmbăt, e treaba mea»)”.

„Am și ecranul meu. Lol! Fortnite! (adică voi socializa în insomnia și stresul meu jucându-mă ore interminabile pe calculator)”.

„Lăsați-mă în durerea mea. În dependența mea. În relația care mă ucide. În prăpastia mea”. Da, există relații care „neucid”. Când într-o relație stăpânește sentimentul neputinței de a ieși din cercul vicios al unei legături erotice aparente, care cuprinde în cadrul ei în loc de bucurie durere, în loc de libertate control, în loc de tandrețe violență, în loc de sentimentul că această relație mă deschide spre lume sentimentul că sunt într-o închisoare.

Cum am ajuns să trăiesc așa ceva?

Este aceasta viață? Mă gândesc la rolul important și sensibil pe care-l au îngrijitorii adulți ai unui bebeluș,

la cum au prelucrat și au modelat întâmpinarea lui în viață. La aterizarea noastră în viață avem nevoie de traducător. Avem nevoie de un om care a umblat prin lume înaintea noastră, să ne invite și să ne încânte la jocul cel mai mare dintre toate, viața.

Dacă îngrijitorii adulți n-au funcționat ca niște mediatori siguri, adică filtre ale mesajelor din lumea adulților către pruncul plăpând și fragil, acest „mic” om proaspăt este expus la o versiune directă a greutăților vieții, fără să dețină instrumentele de rezistență și prelucrare de care dispun într-un grad mai mic sau mai mare adulții. Într-un cântecel pe care-l auzim când suntem mici, unde mama sau vreo bunică ne cântă: „Vine tăticul, ne-aduce covrigul”, se depune o strădanie de ambele părți, bebeluș și îngrijitor, pe de o parte să facă oarecum mai suportabil sentimentul absenței, dar și să includă în jocul relațiilor pe cineva care vizual lipsește, mărturisind în definitiv că în cadrul vieții nu participă doar cei pe care-i vedem cu ochii.

Exprimând în cuvinte și imagini ceea ce simțim, pătrund în cadrul vieții posibilități și instrumente din lumea funcțiilor spirituale superioare, memoria, gândurile, sentimentele. În cântecelul *Vine tăticul*, adică oricare îngrijitor adult de astăzi, el vine aducând prețul absenței sale, ceva care miroase a viață, dar se produce și se face într-un spațiu din afara familiei (mă refer de exemplu la spațiul slujbei, al promenadei, al vieții sociale). Într-o asemenea atmosferă copilul așteaptă ca cineva să-i aducă „covrigei”, adică ceva potrivit cu vârsta imatură și cu simțurile lui.

Dar ce se întâmplă totuși dacă realitatea trăită a copilului este diferită? Ce se întâmplă dacă nu se împlinește promisiunea versului, că cineva este interesat cum se descurcă copilul cu frustrarea nevoilor lui principale pentru relație? Dacă nu există un adult să facă această „treabă”? Dacă îngrijitorul vede lipsa locului de muncă așa cum este, nedreptatea socială ca nedreptate socială, impasul său îl aduce în casă ca impas, fără să țină seama de comunicarea emoțională cu copilul său, atunci dezamăgirea și neplăcerea pe care o produce această expunere la truda vieții poate produce și dorința de inexistență. Nu trauma și mărimea ei sunt cele care pot produce unei făpturi omenești fragede frica pentru viață și lipsa convingerii că nu va reuși.

De altfel avem exemple din viața cotidiană în care oameni cu greutatea cumplite în copilărie, pe plan social nu doar că au reușit, dar au excelat (profesorul Renos Papadopoulos vorbește despre „procesul dezvoltării care se activează prin condiții vitrege” - adversity activated development). Observațiile noastre științifice dezvăluie că absența privirii atente și iubitoare față de copil este cea care leagă fără voie imobilitatea de supraviețuire și menținerea unei nevoi de siguranță din afară spre înăuntru în dorința neschimbării. O imobilitate în așteptare: de acolo de unde a venit întunericul, aștept ca vreodată să vină și răsăritul. Pentru a ne crea o imagine, gândiți-vă la ușa apartamentului ca la o ușă care se deschide și pe care intră un părinte obosit sau supărat sau înfuriat, în repetate rânduri, și pe noi ca pe un prunc imobilizat care se simte nepu-

tincios să se împotrivescă tipetelor și revoltei furioase a adultului. Speranța că „dacă eu rămân o făptură imobilizată, nevinovată și fără dorințe, care așteaptă cu răbdare, «la un moment dat o să fiu iubit»”. „Năzuința acceptării”, după cum spune părintele Macarie de la chilia Nașterii Maicii Domnului Marouda, sau după cum frumos menționează Virginia Satir în „comunicarea umană” pentru părinți:

„Priveau fără să vadă,
auzeau fără să fie atenți,
vorbeau fără să aibă ceva de spus,
se mișcau inconștient,
atingeau fără să simtă”.

Atunci când un adolescent sau un tânăr adult conștientizează cele mai extreme experiențe emoționale pe care poate că le-a trăit de la părinții săi, poate considera că viața este o creație bipolară de alegeri și experiențe extreme. Există experiențe, trăiri, perioade ale vieții noastre în care se poate ca și părinții noștri să fi funcționat cu bună intenție așa. Cu toate acestea, dacă înțelegem această poziție inițială de negare a vieții ca bază de creare a unei atitudini pasive sau de dependență în viață, se poate ca, în vreme ce creștem, prin experiențe și trăiri, această atitudine să se înrădăcineze greșit. Poate că de aceea se spune în popor „anul trecut este întotdeauna mai bun”. Se pare că poporul nostru așteaptă ca înaintarea în viață să fie mai slabă și în loc să destrame această certitudine, în loc ca lumina să pătrundă în întunericul deznădejdiei, justifică această supărare a lui printr-o profeție